

Музейний комплекс

**«Мій рідний край –
моя історія жива».**

Кальницька ЗОШ І-ІІІ ступенів
ім. Ярослава Івашкевича

Перша відома згадка про Кальник в історичних документах, датується 1448 роком, коли на Віленському сеймі король польський Казимір «... в тій місцевості боярину Шелібору Кальник надав...». За словами Е. Руліковського: « Це населення первісно називалося не Кальник, а Кальнич.

Кальник – один із 54 неповторних сучасних населених пунктів Іллінецького району Вінницької області, розташований на 49°2' 15" пн. ш. і 29°23' 36" сх. д. – овіяний козацькою славою, засерпанений смутком епідемії ХІХ ст. і голодоморами першої половини ХХ ст., має багатвікову історію, створений важкою працею не одного покоління кальничан, які молять і кличуть відтворити їх складний, тернистий і неповторний життєвий шлях, відтворити його на скрижалях історії, через призму її олюднення. Пам'ять сучасних поколінь – велика нагорода нашим пращурам.

У ньому родилися, жили й відходили за небокрай прості трударі, закохані у свою землю, яку поливали потом і кров'ю, гнучи спину на своїх та чужих панів та підпанків, на радянську комуністичну систему. Тут жили й боролися легендарні козацькі ватажки, полковники Кальницького козацького полку Іван Богун, Іван Сірко, Остап Гоголь. У 1651 р. полковником Кальницького полку став Іван Богун – народний герой, сподвижник Б. Хмельницького (у 2004 році в селі встановлено пам'ятник)

З містечком Кальник пов'язала своє життя тітка Федора Михайловича Достоевського Текля Андріївна Достоевська, дружина кальницького священика Івана Стефановича Черняка (12.XI.1839–1859). Тут жили їх діти, зокрема донька Олімпіада – бабця знаного у світі генетика Феодосія Григоровича Доброжанського. Родина Івана Черняка генетично зв'язує нас з наполовину українцем, всесвітньо знаним письменником Федором Достоевським.

Галерею кальницьких священиків продовжили репрезентувати брати Микола і Михайло Оппокови – предки по жіночій лінії знаного метра

історичної науки Михайла Грушевського. А скільки тут проживало не менш відомих й наполегливих жителів міста, містечка і, нарешті, села Кальника, котрі примножували героїчну і трударську звитяжну його славу.

Відкривав у кінці 90-х років XIX ст. історичну славу села професор Імператорського університету Св. Володимира у м. Києві Володимир Антонович. Результати його розкопок скіфських могил біля с. Кальника були оприлюднені у низці ґрунтовних наукових статтях та археологічних звітах

Наприкінці XVIII століття, оселилися тут євреї, але потім переселилися до Дашева і Липовця. Кальник з того часу прийняв вид села. З давньої минувшини залишились тільки спомини. Раніше був у Кальнику цукровий завод.

Тут народився й провів дитячі роки майбутній польський прозаїк, поет, драматург, видатний громадський діяч Ярослав (Леон) Івашкевич (1894–1980),

Любителям літератури добре відома творчість одного з найвидатніших представників красного письменства Ярослава Івашкевича, який усе своє життя присвятив зміцненню дружби між двома сусідніми народами – українським і польським, бо вважав себе сином двох держав – України, де народився і провів дитячі та юнацькі роки, і Польщі, де жив і працював опісля. Його ім'я 15 лютого 1984 року присвоєно нашій школі.

“Сільське училище”, тобто церковноприходська школа відкрилась при церкві Різдва Пресвятої Богородиці в селі Кальник у 1860 р. Спочатку вона займала селянську хату, а з 1867 р. розміщувалась “в будинку при Волосному правлінні”. У перший рік її діяльності навчалось “первоначальной грамоте” 16 хлопчиків і 6 дівчаток. У “Кліровій відомості” за 1861 р. записано, що при церкві є “приходське училище. У ньому навчається 20 хлопчиків і 4 дівчинки”, а викладав “слов’янську і російську граматику та рахування місцевий священник” Василь Захарович Войнаровський. У 1910 р. учні-кальничани розпочали навчання у новому шкільному приміщенні, побудованому через дорогу від “старої школи”. Ця будівля збереглася й до сьогодні.

Надзвичайно важливі соціальні аспекти шкільного й суспільного життя буремних лютневих подій 1917 р. в с. Кальнику досліджував В. В. Мацько. Його газетна публікація “Перше свято незалежності” констатує низку аспектів, які ми вважаємо постановочними, але надзвичайно важливими для подальшого їх вивчення. Зокрема, краєзнавець розповідає про активну суспільну діяльність директора місцевого двокласного міністерського училища Гаврила Самсоновича Улизька і місцевого священика В. П. Лещенецького як організаторів мітингу на майдані села, зустрічі учнів, вихованців школи і педагогів з сільською людністю “спогади старожилів села” донесли до нас, що вчитель співів школи й сільського хору Павло Савович Куценко керував хором, який виконував “Заповіт” Т. Г. Шевченка, гімн “Ще не вмерла Україна” та церковні псалми.

Кальник свого часу був містом, осідком Кальницького полку, центром кальницької протопопії у XVIII ст., містечком у кінці XVIII ст., волосним центром у XIX ст., а за радянської доби – центром сільської ради, куди свого часу входили три села (Жадани, Шабельня й Кальник), а зараз – два: Кальник і Шабельня. Людська пам'ять безмежна, і вдячні нащадки повинні знати своє минуле, щоб достойно планувати майбутнє, не втратити коренів свого родоводу, гідно продовжити традиції українського народу.

Людська пам'ять безмежна, і вдячні нащадки повинні знати своє минуле, щоб достойно планувати майбутнє, не втратити коренів свого родоводу, гідно продовжити традиції українського народу.

Любов до рідного краю неможлива
без знань історії.

Та ще вона більш неможлива ,
без збереження пам'яток минулого.

Велике значення в системі освітньо-виховної роботи Кальницької загальноосвітньої школи I-III ступенів ім. Я. Івашкевича щодо формування патріотизму у підростаючого поколінням має музейний комплекс «Мій рідний край – моя історія жива».

Цей комплекс представлений:

- Краєзнавчий музей ;
- Парк Козацької слави
- Етнографічний музей «Українська світлиця»
- Памятник польському письменнику Ярославу Івашкевичу;
- Дерево дружби, посаджене польськими та українськими письменниками
- Меморіальна дошка Володимиру Антоновичу - професору імператорського університету Св. Володимира у Києві

Мета діяльності музейного комплексу полягає у залученні учнів школи до вивчення та збереження історико-культурної спадщини свого народу, у формуванні освіченої особистості та сприянні відродженню і розбудові національної системи освіти, як найважливішої ланки виховання свідомості громадян Української держави.

2. Мета проекту:

- Виховувати у дітей та учнівської молоді громадянськості, патріотизму поглиблювати знання вихованців з історії української державності й громадянства, культури народу, його традицій, пам'яток минулого;
- формувати повагу до України, високий рівень національної, правової свідомості і самосвідомості;

- розвивати інтелектуальні, духовні, трудові, художньо-естетичні риси, творчі здібності й таланти вихованців,
- виховувати високі моральні якості особистості;
- зрозуміти й відчувати подвиг українського народу в роки другої світової війни, «Небесної Сотні» та воїнів АТО:

1. Село Кальник Іллінецького району, Вінницької області, розташоване поблизу притоки річки Сіб - Кальнички (Кальниці). Воно багате на визначні місця. На території є чимало прекрасних куточків природи, історичних місць, музеїв, пам'ятників, які увінчують імена видатних людей. Перша відома згадка про Кальник в історичних документах датується 1448 роком.

2. 18 жовтня 1982 на території школи польськими та українськими письменниками висаджено Дерево дружби

3. Краєзнавчий шкільний музей відкрито 12 грудня 1983 року до 90-річчя з дня народження Ярослава Івашкевича за ініціативою державних і культурних діячів Польщі. У 2020 році музей повністю оновлено.

4. Школа, у якій ми навчаємось, носить ім'я Ярослава Болеславовича Івашкевича, який народився в селі Кальник. Він - польський прозаїк, поет, драматург, видатний громадський діяч, який усе своє життя присвятив зміцненню дружби між двома сусідніми народами – українським та польським. 15 лютого 1984 року його ім'я присвоєно нашій школі. Один із експозиційних розділів шкільного музею присвячений йому.

5. 19.02.1994 року відкрито пам'ятник Я. Івашкевичу. Ініціатор - Польське консульство, Вінницька обласна рада.

6. З 14 жовтня 2003 року в школі започатковано святкування Дня українського козацтва. Кальницька земля відома як край козацької слави. Цього дня в славетному нашому селі щороку біля погруддя герою

Визвольної війни – Івану Богу, відбувається справжнє козацьке дійство –
посвята козачат під гаслом -

«Душу – Богові.

Життя – Вітчизні.

Честь – нікому.»

7. 14 жовтня 2004 року створено дитячо-юнацьку сотню Кальницького полку ім. Івана Богуна. Основними напрямками діяльності сотні є:

- вивчення історії, традицій, звичаїв українського козацтва;
- ведення краєзнавчо-пошукової роботи ;
- організація дозвілля, конкурсів, фестивалів, пропагування сучасного та традиційного козацького мистецтва;
- співпраця з іншими дитячими організаціями.

Кожний рій козацької сотні має такий напрямок :

5 клас - рій «Сміливі» - «Без верби та калини нема України...»

6 клас - рій «Козачата» - «Мій рідний край»

7 клас - рій «Єдність» - «Хато моя, біла хата»

8 клас - рій «Орли» - «Мати берегиня роду і народу»

9 клас – рій «Червона калина» - «Наша дума, наша пісня не вмре, не загине»

10 клас – рій «Молода Січ» - «Козацькому роду нема переводу»

11 клас – рій «Козаченьки» - «Гей, ви хлопці, славні запорожці»

Кожен напрямок має відповідну мету.

8. 16 квітня 2009 року створений Парк козацької слави. На території парку за ініціативою Штовбонько Антоніни Миколаївни відкрито етнографічний музей «Українська світлиця»(в 2020 році музей знаходиться запрацював у приміщенні школи), де відбуваються оглядові та тематичні екскурсії, уроки, свята.

9. 18 вересня 2010 року на сторічний ювілей школи на приміщені було встановлено меморіальну дошку Володимирі Антоновичу - видатному українському історик, археологу, етнографу, археографу, професору імператорського університету Св. Володимира у Києві

10. Щороку музейний комплекс відвідують учні інших шкіл з усіх куточків України, , котрі поглиблюють свої знання з історії рідного краю, складних суспільно-політичних процесів тисячолітньої історії України.

11. На базі нашої школи неодноразово було організовано та проведено козацько-лицарські змагання «Сокіл» («Джура»). Тричі поспіль команда дитячо-юнацької сотні Кальницького полку ім. Івана Богуна брала участь в обласних змаганнях «Сокіл» (Джура)

12. «Ми свою славу і волю не віддамо ніколи, нікому» –під таким гаслом проходять збори козаків. Козацька сотня тісно співпрацює з іншими установами. Триває багаторічна дружба учнів школи та вихованців Київського військового ліцею ім. І. Богуна , організацією «Молода Подільська Січ». Організовує благодійні концерти, акції до календарних свят.

13. Події останніх років дають підстави стверджувати, що переважна більшість громадян України, серед яких є і діти, і молодь, виявили високу патріотичну свідомість та міцну громадянську позицію , неодноразово організовуючи благодійну акцію «Допоможи воїну АТО»

Війна колись закінчиться

І тільки спогади залишаться в серцях,

Благаю Боже, збережи мою країну

Молюсь до тебе, збережи усім життя.

14. «Ніхто не забутий, ніщо не забуте» під таким гаслом щороку проходить збір козачат біля меморіалу Слави. Козацька рада є ініціатором акцій : «Обеліск» (впорядкування меморіальних об'єктів), «Ветеран поруч» (допомога та відвідування учасників бойових дій)

15. 22 вересня – День Партизанської Слави. У цей день козачата вшановують пам'ять учасників партизанського руху. Покладають квіти до Меморіалу Партизанської Слави в Шабелянському лісі, погруддя І. Калашника .

16. Традицією школи в третій четвер травня козачата одягають вишиванки. Молодші школярі із берегинями на майданчику грають українські народні ігри. Учні 5-11 класів проводять виховні заходи про вишивану сорочку. Для поповнення експонатів музею козачата отримують випереджувальне завдання: збирають вишиті рушники, сорочки, предмети народного вжитку.

17. У школі відбуваються розширені засідання полкової ради Кальницького полку ім. І. Богуна з нагоди відзначення свят.

Досвід роботи нашої школи показує, що тільки тісна співпраця вчителів, учнів, батьків, громадськості, яка проводиться систематично, цілеспрямовано і наполегливо, може виховати справжнього патріота, готового до захисту своєї держави. Людська пам'ять безмежна, і вдячні нащадки повинні знати своє минуле, щоб достойно планувати майбутнє, не втратити коренів свого родоводу, гідно продовжити традиції українського народу.